

Вих. №24/III-5 від 12 лютого 2025 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

nbu@bank.gov.ua

NBFI.regulations@bank.gov.ua

*Щодо надання роз'яснень з питань
застосування окремих норм законодавства
України з питань діяльності страхових
посередників*

Ліга страхових організацій України висловлює свою щиру повагу і, з метою забезпечення дотримання вимог законодавства України в процесі здійснення страхової діяльності, виникнення нагальних та актуальних питань під час приведення діяльності учасників страхового ринку у відповідність до вимог нового [Закону України від 18.11.2021 № 1909-IX «Про страхування»](#) (далі – Закон) та Постанови Правління НБУ від 03 січня 2025 року № 2 «Про затвердження [Положення про авторизацію страхових посередників та умови здійснення діяльності з реалізації страхових та/або перестрахових продуктів](#)» (далі – Положення), звертається з проханням надати роз'яснення на отримані від страховиків-членів ЛІСОУ питання:

1. Щодо додаткового страхового агента

1.1. У визначенні терміну «додатковий страховий агент» згідно із статтею 1 Закону однією з ознак є реалізація страхових продуктів як доповнення до товарів (послуг), що реалізується (надається) агентом в межах здійснення основного виду його господарської діяльності. У зв'язку з цим виникає питання, які договори страхування відносяться до договорів, що є додатковими до інших товарів або послуг? У випадку, якщо договори страхування, що реалізує посередник є додатковими до інших товарів або послуг, то страховий посередник за замовчуванням є додатковим страховим агентом?

1.2. До яких саме видів господарської діяльності страхування за класами страхування 10-13, 19-23 може бути доповненням до товарів або послуг? Яким чином страховик може визначити, що ця фізична особа - підприємець або юридична особа має право на реалізацію страхових продуктів за класами 10-13, 19-23?

1.3. Прохання пояснити, чому згідно з п.13 Положення заборонено одному й тому самому страховому посереднику виступати одночасно страховим агентом та додатковим страховим агентом для одного й того самого страховика. Практика свідчить, що страховики в рамках наявних у них ліцензій співпрацюють з одним і тим же банком/автосалоном як по реалізації страхових продуктів, які є додатковими до послуг банку (кредитів)/автосалону (продаж авто), так і з реалізації страхових продуктів, які не мають прив'язки до основної діяльності страхового посередника (страхування від нещасних випадків, страхування виїжджаючих за кордон, тощо). Чим обумовлено таке обмеження?

1.4. В продовження попереднього питання просимо додатково пояснити на прикладах, хто є страховим агентом, а хто додатковим страховим агентом та чому один і той же посередник не може виконувати для одного й того самого страховика роль страхового агента та додаткового страхового агента.

1.5. Згідно з підпунктом 196.1.3 пункту 196.1 статті 196 розділу у V Податкового кодексу України (далі – ПКУ) не є об'єктом оподаткування ПДВ операції з надання послуг із страхування, співстрахування та перестрахування особами, які мають ліцензію на здійснення страхової діяльності відповідно до Закону, а також пов'язаних з такою діяльністю послуг страхових (перестрахових) брокерів та страхових агентів. Офіційна позиція ДПС України свідчить, що діяльність додаткових страхових агентів і субагентів не підпадають під виключення підпункту 196.1.3 ПКУ. Положеннями Директиви Ради 2006/112/ЄС від 28 листопада 2006 року про спільну систему податку на додану вартість, а саме ст.135 встановлено, що «держави-члени повинні звільняти від оподаткування такі операції: ...операції страхування та перестрахування, включаючи пов'язані з ними послуги, які надають страхові брокери та страхові агенти...».

При цьому в зазначеній Директиві не встановлено інших норм щодо оподаткування ПДВ операцій допоміжних страхових посередників, що здійснюють діяльність з розповсюдження страхових послуг, в тому числі, якщо страхування є доповненням до товару, що його постачає постачальник, або послуги, що її надає надавач.

Таким чином, вимоги податкового кодексу не приведені до вимог чинного страхового законодавства. Чи вважає НБУ необхідним приведення норм чинного податкового законодавства у відповідність до страхового законодавства шляхом ініціювання внесення змін до ПКУ?

1.6. У зв'язку із виконанням податкових зобов'язань виникає питання щодо дати зміни статусу агента та отримання статусу додаткового агента та субагента. Чи є такою датою 01.01.2025, дата реєстрації в Реєстрі Посередників або дата укладення Договору доручення?

1.7. Чи може додатковий страховий агент призначити лише керівника з реалізації, так як наймані працівники не укладають договори?

2. Щодо договору посередника з надавачем фінансової послуги

2.1. Відповідно до Закону України "Про фінансові послуги та фінансові компанії" договір про надання фінансової послуги має містити номер та дату укладення договору посередника з надавачем фінансової послуги, на підставі якого такий посередник здійснює свою діяльність. Якщо договір страхування укладається за участю субагента, реквізити якого агентського договору мають бути зазначені - договору, на підставі якого діє субагент (між страховим агентом та субагентом), чи договір, який укладений страховиком з страховим агентом?

2.2. Згідно п. 132. Положення право на здійснення діяльності з реалізації страхових продуктів у страхового агента, додаткового страхового агента, субагента припиняється з дня виключення запису про такого страхового посередника з Реєстру посередників. Якщо агентський договір припинив свою дію за строком, а з реєстру НБУ його виключено на кілька днів пізніше, то яка дата є датою припинення агентського договору – дата у договорі чи дата у реєстрі?

2.3. Стосовно укладання агентського договору з агентом. Що має бути першочергове: реєстрація в Реєстрі посередників чи укладання агентського договору?

2.4. Чи можна заключати агентський договір з відкладальними умовами, які використовуються сторонами в договорах та наведено в ч. 1 ст. 212 Цивільного кодексу України, щоб договір вступав в силу з дати реєстрації агента в реєстрі НБУ?

2.5. Чи укладання страховим посередником договору за класом страхування 10 (продукт ВОСЦПВ) забезпечує йому право виконувати повноваження страхового агента на підставі договору із Страховиком, окрім договорів заставного майна, так як не виконуються одночасно умови набуття ним повноважень додаткового страхового агента згідно п.14 статті 1 Закону?

2.6. Чи може мати страхова компанія декілька договорів доручень з одним партнером з одним статусом страховий агент, чи додатковий страховий агент за різними напрямками співпраці (різні лінії бізнесу)?

2.7. Необхідне уточнення п. 53. Положення: винагорода визначена у вигляді грошових коштів може розглядатися також як відсоток від страхового платежу?

3. Щодо навчання

3.1. Відповідно до п. 171 Положення страховик зобов'язаний забезпечувати організацію навчання (підвищення кваліфікації) керівників з реалізації та/або працівників з реалізації страхового агента та субагента в порядку, визначеному цим

Положенням, та здійснювати контроль за відповідністю таких осіб вимогам, визначеним у пунктах 1, 3 частини першої статті 73, статтях 83, 84 Закону, протягом усього строку здійснення діяльності або виконання трудових обов'язків такими особами та їх перебування у Реєстрі посередників або переліку працівників з реалізації. Чи може страховик делегувати страховому агенту такий контроль щодо субагентів, яких навчає та реєструє відповідний страховий агент?

3.2. З пункту 37 Положення випливає, що особа, яка підлягає навчанню, зобов'язана не менше ніж раз на три роки з дня її реєстрації в Реєстрі посередників або внесення до відповідних переліків працівників з реалізації пройти підвищення кваліфікації та отримати підтвердження необхідного рівня знань. В той же час пунктом 35 таблиці 1 додатку 4 Положення передбачено, що загальний обсяг навчальної програми – 15 академічних годин на рік (45 академічних годин разом впродовж трьох років). Просимо роз'яснити, якою нормою та в яких випадках передбачено проведення саме щорічного навчання?

3.3. Коли агент має пройти навчання – до реєстрації/заклучення агентського договору чи після?

3.4. Стосовно вимоги підтвердження кваліфікації (не менше 1 разу в три роки) - від якої дати має бути відлік: від дати проходження первинного навчання, від дати реєстрації в Реєстрі чи від дати укладання агентського договору?

3.5. Додаток 4 Положення містить інформацію: "Загальний обсяг навчальної програми – 15 академічних годин на рік (45 академічних годин разом впродовж трьох років)", натомість в Законі вказано, що первинне навчання має тривати не менше 15 годин на рік і підтверджуватись сертифікатом, і проводитись підтвердження кваліфікації має 1 раз на 3 роки. В Законі не зазначено 45 годин навчання. Яка кількість годин навчання все ж має бути?

3.6. Додаток 4 Положення (вимоги до навчальних програм) містить навчальні програми окремо для осіб, які займаються реалізацією продуктів із страхування життя (охоплює 7 розділів і 28 тем) та програм для осіб, які здійснюють реалізацію продуктів за класами страхування іншого, ніж страхування життя (охоплює 7 розділів і 27 тем). Чи повинна програма навчання обсягом 15 академічних годин обов'язково включати всі 28 або 27 тем відповідно для страхування життя та ризикового страхування? Чи можуть агенти life і non-life проходити навчання разом по темам, які співпадають?

3.7. Якщо у компанії є багато страхових посередників, які працюють і в страхуванні життя, так і в страхуванні іншому, ніж страхування життя, а написане навчання об'єднує ці теми, чи можна видати один уніфікований сертифікат за пройдене навчання, в якому буде зазначено дві компанії (life і non-life) та підписи обох Голів Правління? Чи може посередник отримати такий сертифікат незалежно

від того, чи він є посередником компанії зі страхування життя або посередником компанії іншої, ніж страхування життя, або відразу обох компаній?

3.8. Чи можуть страхові посередники проходити первинне навчання до 30 вересня 2025 року, згідно п. 37 Розділу I Постанови №2? Чи в даному випадку, ця вимога стосується саме розкриття інформації щодо переліку працівників з реалізації, які вже пройшли первинне навчання до вказаного терміну?

3.9. Чи може страховик доручити страховому посереднику (агенту, додатковому агенту) проведення навчання для своїх працівників з реалізації? Якщо так, які вимоги має виконати страховий посередник для цього, іншим чином окрім внесення відповідного пункту у Договір щодо покладання даної функції?

3.10. Чи можна продовжувати продажі (укладання договорів страхування) після 31 березня без проведення первинного навчання? Який крайній термін проходження страховим посередником навчання в страховика (згідно п.36 Постанови №2)?

4. Щодо Реєстру посередників

4.1. Відповідно до п. 123 Положення страховик повідомляє страхового агента, додаткового страхового агента, субагента про внесення змін до запису про таких посередників у Реєстрі посередників шляхом направлення такому страховому посереднику на адресу його електронної пошти, зазначеної у Реєстрі посередників, листа **за підписом керівника страховика** протягом трьох робочих днів із дня внесення змін до інформації в Реєстрі посередників. Хто має підписувати лист-відповідь агенту про внесення його в Реєстр посередників? Керівник установи може делегувати свої повноваження в цьому питанні? Просимо роз'яснити, в якому значенні вживається в Положенні термін «керівник»? Чи охоплюються вказаним терміном особи, визначені керівниками відповідно до ст. 27 Закону (голова ради страховика, його заступники та члени ради страховика, голова правління (генеральний директор) страховика, його заступники та члени правління (дирекції) страховика, головний бухгалтер страховика)? Чи має право Голова Правління страховика передати свої повноваження керівника, визначені Положенням, іншим особам на підставі довіреності?

4.2. Положення не визначає порядок авторизації страховика в Реєстрі страхових посередників. Проте на сторінці <https://kis.bank.gov.ua/login> для входу в Комплексну інформаційну систему вимагається КЕП Голови Правління. Тобто страховик може фактично здійснювати реєстраційні дії в Реєстрі страхових посередників лише за участі Голови Правління. В той же час страховик може мати сотні страхових агентів по всій території України та розглядати доцільність делегування повноважень щодо реєстраційних дій в Реєстрі страхових посередників своїм відокремленим підрозділам. Пунктом 218 Положення передбачено, що

Національний банк засобами програмного забезпечення Реєстру посередників визначає повноваження публічних реєстраторів – уповноважених представників страховика. Тобто допускається можливість здійснення повноважень публічного реєстратора не лише керівником страховика. Просимо надати роз'яснення, яким чином працівник регіонального підрозділу страховика може мати змогу виконувати такі реєстраційні дії?

4.3. Яким чином відбувається авторизація в Реєстрі посередників? На даний момент немає можливості увійти в кабінет на сайті НБУ та протестувати роботу з Реєстром. У зв'язку з чим, чи будуть подовжені терміни для внесення інформації по агентам?

4.4. Який термін реєстрації агента Національним банком (від моменту отримання повного пакету документів від страховика)? В який момент агенту присвоюється номер в Реєстрі посередників? Чи буде проводитись реєстрація та присвоєння номеру в Реєстрі до впровадження КСЗІ?

4.5. Чи потрібно при реєстрації агента всю процедуру по заповненню заявки робити в електронному кабінеті, а потім повторно дублювати PDF файлом на пошту?

4.6. Як страховик має контролювати достовірність інформації про агента, внесеної до Реєстру посередників? Чи може бути відповідальність покладена на агента?

4.7. В які терміни після внесення змін в інформацію в Реєстрі посередник має можливість продовжити працювати? В день подачі інформації, чи умовного акцептування НБУ? Як НБУ сповістить страховика про внесені зміни? І чи передбачається інформування взагалі?

4.8. Необхідно, щоб була передбачена можливість імпортувати дані в Реєстр посередників НБУ по агентах у вигляді масиву інформації (списку) для реєстрації в Реєстрі, оскільки кількість агентів дорівнює більше 1000 осіб. Просимо доопрацювати внесення інформації до Реєстру НБУ таким чином, щоб її можливо було підвантажувати з EXCEL файлу.

4.9. Наразі тестовий Реєстр страхових посередників на сайті НБУ організований таким чином, що входити до нього та вносити інформацію може лише керівник страховика. Просимо відокремити вхід до Реєстру посередників від входу до особистого кабінету страховика. Просимо надати можливість страховику призначити Наказом відповідальну особу/відповідальних осіб, які будуть відповідати за своєчасне та повне внесення інформації до Реєстру посередників та будуть посвідчувати таку інформацію своїм КЕП/ЕЦП.

4.10. Хто від компанії (відповідно пунктам 220 та 221 Постанова) матиме можливість реєструвати агентів в кабінеті? Необхідно передбачити можливість ролей Адміністратора кабінету (керівник) страховика та користувача.

4.11. По пункту 203 Положення щодо об'єктів Реєстру посередників - якщо агент юридична особа (наприклад банк), то потрібно в реєстр, окрім агента, вносити і його керівника з реалізації, чи це може бути передбачене у формі реєстрації агента юридичної особи ?

4.12. При наданні агентом страховику паспортного документу старого зразка (із штампом про зареєстроване місце проживання), чи вірно розуміємо, що витяг з реєстру територіальної громади про задеклароване/зареєстроване місце проживання (перебування) агента додатково не надається?

4.13. В таблицю 11 Реєстру посередників вноситься інформація про керівників з реалізації страхового агента та документ, про пройдене навчання. Питання, в одних сертифікатах вказано навчання пройдено як страхового посередника, в інших – страхового посередника та працівника з реалізації. Питання - які сертифікати в даному випадку будуть валідними для внесення до Реєстру про керівників з реалізації страхових продуктів агента?

4.14. Яку "Дату початку дії виду особи" необхідно зазначати у Реєстрі Посередників? Яку дату зазначати в полі "Дата початку дії продукту" таблиці "Продукт"?

4.15. Якщо страховий посередник має декілька відокремлених підрозділів, при внесення інформації у Реєстр посередників має вноситися інформація про кожен такий відокремлений підрозділ? Згідно Додатку 1 Електронна заявка Таблиця 8 «Інформація про відокремлений підрозділ страхового посередника» Положення №2 від 03.01.2025р.

4.16. Чи буде реалізовано можливість реєструвати страхового посередника за допомогою завантаження електронного файлу "Електронна заявка" у Реєстрі посередників?

4.17. В реєстр посередників вноситься інформація лише про керівника з реалізації страхового посередника, інформацію про співробітників з реалізації посередник має розмістити на власному сайті до 30.09.2025?

4.18. У чому кардинальна різниця і яке поле треба обирати в реєстрі в таблиці "Продукт" Реєстру посередників - 1. Послуги у сфері страхування в частині проведення конкретних видів страхування, визначених законодавством, чи 2. Послуги у сфері страхування; страхові послуги?

5. Щодо реєстрації мультиагента

5.1. Як буде організовано внесення інформації про агента, який співпрацює з декількома страховиками, адже крім персональних даних агента вся інша інформація може різнитись?

5.2. Необхідне уточнення щодо механізму визначення страхового посередника як мультиагента. Чи визнається страховий посередник мультиагентом тільки на основі поданих ним в опитувальнику даних про більше, ніж одного страховика (Таблиця 5 Додатку 1)?

5.3. Мультиагент надав страховій компанії 5 укладених з ним договорів доручення. Питання – до Реєстру страхових посередників - таблиця 4 - вносяться повноваження агента по всім наданим страховику договорам доручення ? без уточнення повноважень по конкретному страховику?

5.4. Чи можна трактувати п. 115 Постанови таким чином: якщо страховик, який перший вніс інформацію по мультиагенту в Реєстр посередників, продовжує свою діяльність та не був позбавлений статусу публічного реєстратора та створювача реєстрової інформації, то будь-які подальші зміни в реєстр по цьому мультиагенту має вносити тільки цей страховик?

6. Щодо відкриття рахунку з спеціальним режимом використання

6.1. На даний момент відсутня інформація про можливість відкриття рахунку з спеціальним режимом використання в будь-якому банку. Необхідно отримати перелік банків, які вже на даний момент надають таку послугу по відкриттю рахунків з спеціальним режимом використання.

6.2. Які дії страховика в роботі з діючими агентами, які приймають на себе платежі від клієнтів, але в яких відсутній рахунок з спеціальним режимом використання, по причині неможливості його відкриття.

6.3. Чи може існуючий поточний рахунок страхового посередника бути призначений рахунком з спеціальним режимом використання?

6.4. Чи повинен субагент мати поточний рахунок з спеціальним режимом використання для отримання винагороди?

7. Щодо страхування відповідальності страхового посередника

7.1. За яким класом (видом) страхування має бути оформлений договір страхування відповідальності страхового агента? Чи може страховик оформити такий договір на власного агента? Якщо агент є мультиагентом (тобто працює з багатьма страховими компаніями), то як оформлюється договір страхування в такому випадку?

8. Щодо переліку працівників з реалізації

8.1. Коли та як буде реалізовано можливість реєструвати працівника страховика (іншого ніж керівник) який здійснюватиме реєстраційні дії у Реєстрі посередників?

8.2. П.158 Положення передбачено, що страховик зобов'язаний вести перелік працівників з реалізації, які виконують трудові обов'язки з реалізації страхових та/або перестрахових продуктів такого страховика, та розміщувати такий перелік на власному вебсайті. Яка має бути форма переліку та яка інформація має відображатися у цьому переліку?

8.3. Згідно п. 39. Положення страховик у разі ведення переліку працівників з реалізації страхового агента та/або субагента забезпечує своєчасне внесення інформації про навчання таких працівників у відповідні переліки працівників з реалізації або забезпечує контроль за внесенням такої інформації до таких переліків своїми страховими агентами та/або субагентами. Чи можна трактувати, що вести перелік працівників з реалізації страхового агента та/або субагента не є обов'язковою вимогою? Якщо ця вимога є обов'язковою, чи можливо цей список не вести, а за потреби вивантажувати з внутрішнього ПЗ компанії?

8.4. До якої дати потрібно оновити інформацію на власному сайті страховика по агентах та працівниках/керівниках працівників з реалізації, які виконують трудові обов'язки з реалізації страхових та/або перестрахових продуктів такого страховика після оновлення даних в реєстрі НБУ про агентів та працівників/керівників працівників з реалізації, які виконують трудові обов'язки з реалізації страхових та/або перестрахових продуктів такого страховика?

8.5. У якому розділі сайту страховика рекомендовано розміщувати перелік працівників з реалізації страховика?

9. Щодо керівників з реалізації

9.1. Просимо надати роз'яснення, хто є/може бути керівником з реалізації страхових продуктів/працівником з реалізації страхових продуктів у страховика. Чи може страховик визначити таких співробітників Наказом щодо посад, які відносяться до категорії керівників та працівників з реалізації страхових продуктів? Чи правильно ми розуміємо, що всі співробітники, які укладають/підписують договори страхування мають бути включені до переліку керівників або працівників з реалізації страхових продуктів?

10. Інші питання

10.1. Просимо надати роз'яснення щодо п. 163 та п.173 підпункту 6 Положення №2 від 03.01.2025, а саме: щодо вимог до форми письмового запевнення

працівника з реалізації. Чи встановлена форма такого заповнення, чи працівник заповнює у довільній формі?

10.2. Який перелік дій маєтись на увазі під "заходи впливу, застосовані до страхового посередника, включаючи інформацію про оскарження таких заходів впливу у суді із зазначенням результату оскарження"?

Роз'яснення вищенаведених питань просимо направити на електронну адресу Ліги страхових організацій України liga@uainsur.com.

З повагою

Президент ЛСОУ

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'V' and 'B' connected by a horizontal line.

Віктор БЕРЛІН